

G E M E E N T E

B E E M S T E R

W E R E L D E R F G O E D

KADERNOTA

2018 - 2021

I N H O U D S O P G A V E

AANBIEDINGSBRIEF	3
1. LEESWIJZER	7
2. ONTWIKKELINGEN EN KEUZES	8
3. FINANCIËEL PERSPECTIEF	10
4. ONTWIKKELING ALGEMENE RESERVE	18
5. TECHNISCHE UITGANGSPUNTEN	19

AANBIEDINGSBRIEF

Aan de leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u de kadernota van de gemeente Beemster.

De kadernota gebruiken we als richtinggevend document waarlangs het college een concept-begroting voor u voorbereidt. In de kadernota schetsen we het algemene beeld tot nu toe en kijken we vooruit naar het jaar 2018. De jaarrekening 2016 hebben wij inmiddels ook in concept vastgesteld. Zoals u in de jaarrekening heeft kunnen lezen, is de realisatie in financiële zin minder gunstig dan begroot. Onze financiële positie is niet sterk: inclusief de onvermijdelijke en autonome ontwikkelingen zijn de jaren 2017, 2018 en 2019 niet sluitend.

Deze kadernota is de opmaat naar de laatste begroting die wij in deze bestuursperiode opstellen. We hebben in de afgelopen periode een route ingezet die ons als gemeente steeds meer in control heeft gebracht. Wij stellen u voor om een vervolg te blijven geven aan dat solide fundament, zodat ook in de nieuwe bestuursperiode daarop verder en met vertrouwen kan worden gebouwd.

Deze brief zal na een korte stand van zaken, de financiële ontwikkelingen beschrijven. Daarna leggen wij u enkele ontwikkelingen voor. Tenslotte nodigen wij u uit om hierover verder met ons in gesprek te gaan.

STAND VAN ZAKEN

De Beemster is volop in beweging. We zien dat niet alleen aan de bouwwerkzaamheden in De Nieuwe Tuinderij en De Keyser, maar ook in de vele activiteiten in onze dorpen. We zijn trots op onze unieke Beemster kwaliteiten, met name op de kracht van onze samenleving en wat de inwoners elkaar te bieden hebben. De warmte en betrokkenheid van de Beemsterlingen binnen de verschillende kernen is groot. Er is inmiddels een goed werkend jeugdteam en er ontstaat een situatie waarin wij dicht bij de inwoners en bedrijven staan. De inwoners hebben een netwerk van integrale samenwerking in het sociaal domein, waardoor ook de signaalfunctie geborgd is.

We hebben het grootste deel van ons collegeprogramma gerealiseerd, of wordt op dit moment uitgevoerd. Daarmee hebben we mooie resultaten bereikt voor onze gemeente. Veel van die resultaten zijn direct merkbaar voor onze inwoners, een aantal (waaronder enkele organisatorische maatregelen) in mindere mate. In algemene zin merken wij dat de resultaten binnen het gemeentehuis (intern) alsmede de resultaten buiten onder druk komen te staan door de financiële stand van zaken, gecombineerd met de uitdagingen die wij op ons af zien komen.

FINANCIËLE ONTWIKKELINGEN

We zijn gestart met een meerjarenbegroting 2017-2020 waarin het jaar 2017 en 2018 nadelig waren en de jaren 2019 t/m 2021 voordelig. Met andere woorden er was sprake van een structureel sluitende meerjarenbegroting. Sindsdien hebben zich ontwikkelingen voorgedaan met een financieel effect voor Beemster. In de kadernota geven wij een beeld van de financiële ontwikkelingen, zowel van autonome, onvermijdelijke en ontwikkelingen op de programma's.

De ontwikkelingen zijn als volgt:

<i>bedragen in euro's</i>	2017	2018	2019	2020	2021
Resultaat programmabegroting 2017	- € 225.270	- € 22.732	€ 14.441	€ 329.733	€ 329.733
Ontwikkelingen kadernota (autonoom en onvermijdelijk)	- € 364.985	- € 22.216	- € 71.891	- € 77.402	- € 56.092
Ontwikkelingen op de programma's	- € 50.874	- € 75.137	- € 55.637	- € 55.637	- € 65.637
Resultaat kadernota 2018	- € 641.129	- € 120.085	- € 113.087	€ 196.694	€ 135.087

VERLOOP ALGEMENE RESERVE

In onderstaande tabel presenteren wij het verloop van de algemene reserve.

	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo 1 januari	3.966.735	2.551.921	2.431.836	2.318.749	2.515.443
<i>Incidentele ontwikkelingen:</i>					
Rekeningresultaat 2016	- 773.685				
<i>Structurele ontwikkelingen:</i>					
- Stand primitieve begroting 2017	- 225.270	- 22.731	14.441	329.733	256.816
- Ontwikkeling kadernota 2018	- 415.859	- 97.353	- 127.528	- 133.039	- 121.729
Saldo 31 december	2.551.921	2.431.836	2.318.749	2.515.443	2.650.530

ONTWIKKELINGEN BUITEN

Fysiek domein: Om van ad hoc werkzaamheden te komen tot meer planmatig onderhoud, heeft u middelen beschikbaar gesteld voor het inventariseren en vullen van beheersystemen en voor het opstellen van beheerplannen van diverse onderdelen binnen de openbare ruimte. Deze werkzaamheden staan gepland in 2017 en 2018 en zullen eind 2018 afgerond zijn. Op dat moment is er een beeld van de consequenties in het beheer en welke financiële gevolgen dit heeft. Met de kennis van nu verwachten wij dat het op peil houden van de openbare ruimte meer zal kosten dan nu in de begroting is opgenomen.

Sociaal domein: Conform het coalitieakkoord is het sociaal domein budgetneutraal begroot, wat betekent dat de baten op een onderdeel gelijk zijn aan de lasten op datzelfde onderdeel. Het beeld wat hierdoor ontstaat is een flink overschot op maatschappelijke ondersteuning en een behoorlijk tekort op jeugd. Daarnaast is er sprake van een overschot op uitkeringen (participatie). De uitkering die wij van het Rijk krijgen, zullen naar verwachting meer in verhouding komen tot de uitgaven die wij op die onderdelen doen. De financiële ruimte neemt daardoor af. In het gunstigste geval zal dat budgetneutraal uitpakken.

ONTWIKKELINGEN BINNEN

Daarnaast is onze aandacht ook uitgegaan naar een manier waarop wij ons gemeentelijk werk organiseren. In de afgelopen jaren hebben wij hard gewerkt om achterstanden weg te werken en hebben wij een grote slag gemaakt met het op orde krijgen van de organisatie en het besluitvormingsproces. Van ad hoc handelen naar een meer planmatige aanpak daar waar dat past. Dat geeft een helder en meer voorspelbaar toekomstbeeld, maar maakt daarmee ook zichtbaar wat we nog beter kunnen regelen, of waar dat meer moet gaan

kosten. Inherent aan die aanpak is verbonden dat het maken van plannen ook geld kost en het besluitvormingsproces uit het verleden een hypotheek heeft gelegd op de toekomst.

Ambtelijke samenwerking: In 2016 heeft de evaluatie van de samenwerking Beemster - Purmerend plaatsgevonden. In het rapport zijn 14 aanbevelingen opgenomen, waarbij de aanbeveling om te komen tot één gezamenlijke ambtelijke organisatie centraal staat. Het advies is om de periode tot 2020 te gebruiken om de gezamenlijke ambtelijke organisatie integraal te hanteren. Daarnaast worden er een aantal aanbevelingen voor de korte termijn gedaan. Op dit moment is het niet in te schatten welke financiële consequenties dit zal hebben. Ook hierbij geldt dat het in het gunstigste geval op hetzelfde kostenniveau blijft.

De voorgestelde keuzes in de kadernota hebben te maken met een inhaalslag die gemaakt zou moeten worden op diverse onderwerpen. Wij zien in de huidige afspraken geen financiële ruimte voor nieuw beleid en extra werkzaamheden, terwijl dat in onze optiek wel nodig is. We leggen dat wel aan u voor om daar inzicht in te geven. Het gaat dan om het volgende, dat wij in de kadernota verder hebben uitgewerkt.

Keuzes	2017	2018	2019	2020	2021	
1 Extra toezicht verzoeken BAG en WOZ	- € 5.000	- € 5.000	- € 5.000	- € 5.000	- € 5.000	S
2 Inhaalslag bestanden WOZ en BAG	- € 60.000	-	-	-	-	I
3 Achterstand BGT landelijk gebied Beemster	-	- € 16.000	-	-	-	I
4 Voorbereiding, toezicht en handhaving	-	- € 198.301	- € 201.275	- € 248.770	- € 108.539	S/I
5 Uitbreiding formatie team economie	- € 18.000	- € 18.000	- € 18.500	- € 19.000	- € 19.000	S

VERDER NOG IN DE KADERNOTA

Op 21 februari 2017 heeft er ter voorbereiding op de kadernota 2018 een vooroverleg plaatsgevonden met alle fracties. Dit vooroverleg en de input van alle fracties heeft erin geresulteerd dat er een aantal onderwerpen/thema's aangedragen en besproken zijn die in de kadernota 2018 vervolgens een plek hebben gekregen. Dit betreft de volgende onderwerpen:

1. *Grondexploitaties:* Meer inzicht in de grondexploitaties. Door het college is toegezegd dat de grondexploitaties in het vervolg ieder jaar door de Raad vastgesteld dient te worden.
2. *Financiële verordening:* Enkele aanpassingen zijn benoemd en dit zal opgepakt worden samen met de auditcommissie in oprichting.
3. *Subsidies:* Het herijken van het subsidiebeleid en het opzetten van een nieuwe systematiek wordt na het zomerreces opgepakt in samenspraak met de Raad.
4. *Handhaving:* Er moeten prioriteiten worden gesteld, aangezien er onvoldoende capaciteit is om alle punten aan te pakken. In deze kadernota is een voorstel opgenomen voor uitbreiding van capaciteit, zowel incidenteel (inhaalslag) als structureel (voortzetten beleid).
5. *Omgevingswet:* Er zijn op dit moment geen aanwijzingen dat de beschikbaar gestelde middelen niet toereikend zouden zijn voor de voorbereidende werkzaamheden. Ook structureel is hier geen zicht op meerkosten.

6. *Bestuurlijke vernieuwing*: Het college wil met de Raad samenwerking breed aanpakken en hierin stappen zetten. Het doel is niet om financieel voordeel te behalen, dit voordeel zal er waarschijnlijk niet zijn. Het doel is om een moderne participatiesamenleving te creëren.

PROCES KADERNOTA

Deze kadernota vormt voor ons het gemeenschappelijke vertrekpunt waarmee wij van gedachten kunnen wisselen over de uitdaging die wij voor ons zien. Tijdens het Presidium van afgelopen 25 april is afgesproken om de avond van 9 mei te gebruiken om in hoofdlijnen te praten over de financiële stand van zaken en de uitdagingen die wij in de toekomst zien.

In dat gesprek kunnen wij meer achtergrond en context geven aan de uitdagingen die wij zien en toetsen of u dezelfde ontwikkeling waarneemt. Tegelijkertijd is dat een mogelijkheid om met elkaar van gedachten te wisselen over mogelijke wenselijke richtingen. Eventueel kan daarin op 6 juni een volgende stap worden gezet.

De bedoeling daarvan is dat we vroegtijdig met elkaar in gesprek zijn en dat u in staat bent om richtinggevende uitspraken te doen die ons voldoende houvast biedt bij het proces om te komen tot een gedegen concept-begroting 2018.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Beemster,

De gemeentesecretaris,

De burgemeester,

H.C.P. van Duivenvoorde

A.J.M. van Beek

1 L E E S W I J Z E R

ALGEMEEN

De kadernota is het document waarmee de gemeenteraad kaderstellende uitspraken doet, die het uitgangspunt vormen voor het opstellen van een programmabegroting. De kadernota bevat een meerjarenbegroting waarin is vastgelegd wat de gemeente wil bereiken en wat dat mag kosten. Hierna wordt kort per hoofdstuk aangegeven wat in dit document aan de orde komt.

AANBIEDINGSBRIEF

In de aanbiedingsbrief heeft het college een korte samenvatting van de kadernota gegeven en zijn de belangrijkste ontwikkelingen benoemd.

ONTWIKKELINGEN EN KEUZES

In dit hoofdstuk wordt uitgebreider stilgestaan bij de ontwikkelingen die nu en in de nabije toekomst spelen en relevant zijn voor de te maken keuzes.

FINANCIËEL PERSPECTIEF

In het hoofdstuk 'financieel perspectief' worden de onvermijdelijke financiële aanpassingen gepresenteerd. Dit betreft de bekende en verwachte ontwikkelingen in zowel de lasten als de baten. Ook de effecten uit de concept-programmarekening 2016 zijn in dit overzicht opgenomen. Tot slot worden een aantal keuzemogelijkheden aangegeven.

ONTWIKKELING ALGEMENE RESERVE

In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling van de algemene reserve gepresenteerd. Alle nu bekende ontwikkelingen zijn hierin verwerkt. Dit is inclusief de verschuivingen die voortvloeien uit de programmarekening 2016.

TECHNISCHE UITGANGSPUNTEN

In het hoofdstuk 'technische uitgangspunten' wordt aangegeven welke regels en percentages zijn gebruikt bij de opstelling van het financieel perspectief en ook gelden voor de opstelling van de programmabegroting 2018 - 2021.

2 ONTWIKKELINGEN EN KEUZES

ONTWIKKELING COLLEGEPROGRAMMA

Om de voornemens uit het Coalitieakkoord uit te kunnen voeren heeft het college van B&W een uitvoeringsagenda opgesteld. Het is een zogenaamde 'rollende' uitvoeringsagenda: Samen met de Raad wordt de agenda gedurende de bestuursperiode 2014-2018 gevuld met concrete projecten. Ten behoeve van de uitwerking van de voornemens die opgenomen zijn in het collegeprogramma is in 2015 € 500.000 gereserveerd. In onderstaande tabel worden de projecten weergegeven waarvan besloten is deze te dekken uit de bestemmingsreserve.

Het verloop van de bestemmingsreserve collegeprogramma is als volgt:

	PRG	2017	2018	2019	2020	2021
Beginstand		445.727	290.407	193.307	193.307	193.307
a. Uitvoeringsprogramma GVVP Beemster 2014-2018	5	-50.000	-45.000	-	-	-
b. Opstellen beheersplannen openbare ruimte	div	-52.100	-52.100	-	-	-
c. Opstellen gemeentelijk monumentenbeleid	2	-15.000	-	-	-	-
d. Woningmarktanalyse	3	-10.720	-	-	-	-
e. De Nieuwe Organisatie	3	-27.500	-	-	-	-
Eindstand		290.407	193.307	193.307	193.307	193.307

Toelichting:

a. Uitvoeringsprogramma GVVP Beemster 2014-2018

Besloten is om de kosten voor maatregelen ter uitvoering van het gemeentelijk verkeer- en vervoerplan (GVVP) te dekken uit deze bestemmingsreserve. Het genoemde bedrag in jaarschijf 2017 is inclusief het budget van € 30.000 voor doorgeschoven werkzaamheden (projecten) uit 2016.

b. Opstellen beheerplannen openbare ruimte

Voor het professionaliseren van het beheer van de openbare ruimte in Beemster is in het collegeprogramma Beemster 2014-2018 beschreven dat voor alle verschillende disciplines beheerplannen moeten worden opgesteld. Uiteindelijk moeten deze resulteren in een integraal beheerplan openbare ruimten. Voor het opstellen van deze beheerplannen moeten we een extern adviesbureau inhuren. In de meerjarenbegroting 2017-2018 is hiervoor zowel in 2017 als 2018 een bedrag opgenomen van € 52.100.

c. Opstellen gemeentelijk monumentenbeleid

Het onderwerp opstellen gemeentelijke monumentenlijst was opgenomen in de Kadernota 2016 en vervolgens is het budget beschikbaar gesteld bij vaststelling van de begroting 2016. Tevens is besloten de lasten hiervan te dekken uit deze bestemmingsreserve. Het budget voor het opstellen is niet besteed in 2016 en is doorgeschoven naar 2017.

d. Woningmarktanalyse

Besloten is (raadsbesluitnr. 1336259 d.d. 20-12-2016) een budget ter grootte van € 10.720 ter beschikking te stellen voor het uitvoeren van een woningmarktanalyse in 2017 door bureau RIGO ten behoeve van het herijken van de woonvisie en dit bedrag ten laste te brengen van deze bestemmingsreserve.

e. De Nieuwe Organisatie

Er is besloten (raadsbesluitnr. 1274531 d.d. 17-05-2016) in te stemmen met de visie en missie van de DNO op het gebied van werelderfgoed en toerisme. Tevens is besloten om voor de uitwerking van een uitvoeringsprogramma op het gebied van werelderfgoed en toerisme en de verdere uitwerking van het Beemster merk een bijdrage van € 56.545 beschikbaar te stellen ten laste van deze bestemmingsreserve. Een deel van het budget is in 2016 niet besteed en is doorgeschoven naar 2017.

3 FINANCIËEL PERSPECTIEF

Bedragen in hele euro's (+/+ = voordeel en -/- is nadeel)	2017	2018	2019	2020	2021	PRG	
<i>Stand programma begroting 2017 - 2021</i>	-225.270	-22.732	14.441	329.733	256.816		
A Onvermijdelijke en autonome ontwikkelingen:							
1 Ontwikkelingen gemeentefonds	92.049	181.432	246.269	266.827	331.706	S	AD
2 Nominale ontwikkelingen	-79.732	-32.620	-42.841	-31.004	-48.640	S	div
3a Lagere legesopbrengsten (reisdocumenten en rijbewijzen)	-	661	-39.429	-39.429	-39.429	S	1
3b Vermindering formatie (reisdocumenten en rijbewijzen)	-	-	14.468	14.468	14.468	S	1
4 Opnemen stelpost budgetten openbare ruimte	-	-38.560	-77.120	-115.680	-115.680	S	3
5 Diverse aanpassingen budgetten vastgoedbeheer	-141.683	-126.526	-170.056	-169.223	-171.573	S	6
6 Inventariseren en vullen beheersystemen	-130.000	-	-	-	-	I	1
7 Effecten uit de programmarekening 2016	-101.000	-	-	-	-	I	div.
8 Datalab	-19.500	-18.000	-18.000	-18.000	-18.000	S	1
9 Implementatie Wet private kwaliteitsborging (WKB) Wabo	-	pm	pm	pm	pm	S	1
10 Overige effecten < € 10.000	14.881	11.397	14.818	14.639	-8.944	S/I	div
Subtotaal A	-364.985	-22.216	-71.891	-77.402	-56.092		
Resultaat kadernota 2018 na autonome ontwikkelingen	-590.255	-44.948	-57.450	252.331	200.724		
B Ontwikkelingen op de programma's:							
1 Verkiezingen	-	-	-	-	-10.000	I	1
2 Implementatie Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	-	-8.500	-8.500	-8.500	-8.500	S	1
3 Ensia	-18.000	-18.500	pm	pm	pm	I	1
4 Armoedebestrijding kinderen	-32.874	-32.874	-31.874	-31.874	-31.874	S	2
5 Verwerken kadernota GGD Zaanstreek-Waterland	-	-15.263	-15.263	-15.263	-15.263	S	2
Subtotaal B	-50.874	-75.137	-55.637	-55.637	-65.637		
Resultaat Kadernota 2018	-641.129	-120.085	-113.087	196.694	135.087		

Toelichting

In bovenstaande tabel zijn de financiële ontwikkelingen opgenomen sinds de vaststelling van de programmabegroting 2017. Bij de begroting 2017 is het voornemen uitgesproken om in de jaren na 2017 geen tekort te hebben. Hiertoe is in de aanbiedingsbrief een dekkingsvoorstel opgenomen met voorstellen om tot een sluitende begroting vanaf 2018 te komen.

Op de volgende bladzijde volgt de toelichting op de verschillende regels uit de tabel.

ONDERDEEL A: ONVERMIJDELIJKE EN AUTONOME ONTWIKKELINGEN

1. Ontwikkelingen gemeentefonds

De ontwikkelingen binnen het gemeentefonds zijn in onderstaande tabel weergegeven:

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
a. verwerken septembercirculaire gemeentefonds	91.622	184.367	250.320	271.246	271.246
b. Verwerken decembercirculaire gemeentefonds	-10.388	-13.954	-15.088	-15.317	-15.317
c. Decentralisatie-uitkering armoedebestrijding kinderen	32.874	32.874	31.874	31.874	31.874
d. Aanpassingen uitkeringen gemeentefonds	-21.059	-20.855	-20.837	-20.976	112.264
e. Opschalingskorting 2021	-	-	-	-	-39.722

a. Septembercirculaire 2016

De belangrijkste oorzaak voor de hogere bijdragen is het hogere accres. Het accres is hoger geworden omdat de gerelateerde rijksuitgaven hoger worden geraamd. Daarnaast is er sprake van areaalontwikkelingen (inwoners, woonruimte, etc.).

b en c. Decemercirculaire 2016

Gevolg van deze circulaire is een lagere uitkering door een verlaging van de uitkeringsmaatstaven.

In 2017 en 2018 is er een toevoeging aan de algemene uitkering verwerkt voor armoedebestrijding ouderen en structureel voor armoedebestrijding kinderen. In onderdeel B3 is dit uitkeringsonderdeel ook onder de lasten opgenomen.

c. Overige aanpassingen

Er is een nieuwe schatting gemaakt van de OZB waarde van woningen en niet-woningen aan de hand van de WOZ-beschikkingen die eind februari zijn gemaakt. De geschatte waarde is hoger dan die volgens in eerdere berekeningen. Hierdoor stijgt de inkomstenmaatstaf OZB en daardoor is de algemene uitkering lager. In 2021 is de uitkering hoger geraamd als gevolg van een kopieslag van 2020 naar 2021.

e. Opschalingskorting

De opschalingskorting voor lagere apparaatskosten is doorgevoerd in de jaren 2015 t/m 2025 en bedraagt landelijk totaal € 975 miljoen. De verlaging landelijk in 2021 is € 90 miljoen. Het effect voor Beemster is berekend op € 39.722 verlaging van de algemene uitkering. In de latere jaren wordt het effect groter. In 2022 t/m 2025 zijn de landelijke totalen € 110 miljoen, € 130 miljoen, € 135 miljoen en € 140 miljoen.

Bij de formatie van het nieuwe kabinet gaat de VNG pleiten voor de afschaffing van de opschalingskorting.

2. Nominale ontwikkelingen

Actualisatie CAO, pensioen en detacheringen

Er is een herberekening gemaakt van de loonkosten en aanverwante lasten van bestuur en personeel, inclusief formatie-wijzigingen. Hierdoor zijn de verwachte lasten hoger. De cao gemeenten verloopt 1 mei 2017. Verder zijn de detacheringlasten aan het werelderfgoed verhoogt van 8 uur naar 16 uur per week.

3a en b. Lagere legesopbrengsten (reisdocumenten en rijbewijzen)

Per maart 2014 is de Paspoortwet gewijzigd. Belangrijkste wijziging is de verlenging van de geldigheid van reisdocumenten, paspoorten en identiteitskaarten van 5 naar 10 jaar voor personen ouder dan 18 jaar. De gewijzigde wet heeft tot gevolg dat het aantal aanvragen voor

reisdocumenten uiteindelijk halveert. Verder regelt de wet een verhoging van de rijksleges. De gemeente kan de hogere kosten die zij moet maken bij verstrekking van reisdocumenten niet doorberekenen omdat de (maximale) leges voor gemeenten gelijk zijn gebleven. De algemene uitkering van het Rijk aan gemeenten is hiervoor wel verhoogd, maar compenseert het nadeel niet volledig. Verder is de mogelijkheid tot het heffen van (extra) vermissingsleges vervallen, hetgeen leidt tot een inkomstenverlaging voor de gemeente.

Het is mogelijk te besparen op inzet van formatie, maar per saldo moet vanaf 2018 rekening worden gehouden met een tegenvaller van ca. € 25.000.

4. Opnemen stelpost budgetten openbare ruimte

Hiervoor is een vergoeding opgenomen in het Gemeentefonds. Hiermee is het gerechtvaardigd om de budgetten voor het onderhoud openbare ruimte (groen, wegen, riolering) te verhogen.

5. Vastgoedbeheer

De budgetten van al het vastgoed zijn beoordeeld en eventueel aangepast. Het gevolg is dat er verschuivingen plaatsvinden binnen de begroting, maar ook dat er per saldo een tekort ontstaat. De grootste aanpassingen zijn:

- **Gemeentewerf:** In 2017 hebben we verbouwingslasten van dit object, wat voor een tekort zorgt in dit jaar. Ook is er sprake van een huuropbrengst vanaf half februari 2017, wat een extra opbrengst genereert in 2017 en verder.
- **Gemeentehuis:** Aan het gemeentehuis zijn hoge lasten verbonden. Er zijn diverse maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat de lasten verminderd worden, maar dit heeft tot op heden nog niet geleid tot een oplossing. Het afstoten van het gemeentehuis zou een besparing opleveren van circa € 195.000,- per jaar, maar voor nu zijn dit zware lasten binnen de begroting.
- **Multifunctioneel centrum (MFC):** Diverse budgetten zijn aangepast met betrekking tot het MFC. Dit heeft te maken met nieuwe afspraken die gemaakt zijn, waaronder het overdragen van het beheer van de gymzaal aan het buurthuis en een verhoging van de bijdrage aan de VVE.

6. Inventariseren en vullen beheersysteem

Het college stelt zich tot doel om het beheer van de openbare ruimte te professionaliseren (collegeprogramma Beemster 2014 - 2018). Dit is onder andere te bereiken door de verschillende beheer disciplines in de openbare ruimte te inventariseren en deze actuele gegevens in de beheersystemen te zetten. Daarnaast zijn gemeentes wettelijk verplicht conform de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) haar beheersystemen op orde te hebben en zijn in het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeente (Bbv) richtlijnen gesteld. Wij voldoen momenteel niet aan de wettelijke verplichting van de BGT. Op dit moment zijn de beheergegevens in onze systemen niet volledig en dienen deze te worden geactualiseerd. De (werkbare) uren die nodig zijn de systemen te vullen vallen buiten de reguliere uren van de DVO met de gemeente Purmerend c.q. zijn meerwerk. In de kadernota 2017 zijn middelen opgevoerd om beheerplannen op te stellen voor groen (inclusief bomen), wegen met kunstwerken/reinigingsplan (schoon) en straatmeubilair, spelen, openbare verlichting en begraafplaats. Voor het opstellen van deze beheerplannen is het van belang dat gewerkt wordt met actuele areaalgegevens. In de kaderbrief financieel toezicht van de provincie Noord-Holland zijn eisen gesteld aan onze begroting. Tevens wordt in deze brief ingegaan op ontwikkelingen die zich gaan voordoen op het terrein van het financiële

toezicht op de gemeenten (en de gemeenschappelijke regelingen) die van belang zijn voor het opstellen van onze (meerjaren)begroting.

7. Effecten uit de programmarekening 2016

Vanuit de jaarrekening 2016 zijn diverse incidentele effecten naar voren gekomen. De effecten staan in de onderstaande tabel en betreffen vooral doorgeschoven werken.

Onderwerp	2017
- WBSV nieuw hekwerk	-11.000
- Onderhoud Cromhoutlaan	-15.000
- Project visie erfgoed en ruimte	- 75.000
Totaal	-101.000

8. Datalab

De maatschappij vraagt steeds meer om ontsluiting van data en digitale oplossingen. Ontsluiten van data ondersteunt het werken in onze bedrijfsvoering en beleidsprocessen. Via bewerkte data wordt extra informatie en zicht op ontwikkelingen verkregen. Koppeling van data helpt om extra houvast te krijgen bij het doorgronden van maatschappelijke vraagstukken zoals armoede, veiligheid, fraude, kindermishandeling, criminaliteit, duurzaamheid etc. Door data toegankelijk te maken en te presenteren kunnen ook burgers en bedrijven hiermee werken en versterken we de mogelijkheden om toepassingen te ontwikkelen en om diensten op maat en naar behoefte te kunnen verlenen.

Beemster heeft veel gegevens. En er zijn ook veel gegevens beschikbaar in open-data-platformen. We zijn er tot nu toe echter niet op ingericht om de gegevens te ontsluiten en te bewerken tot bruikbare informatie. Door nieuwe technieken en vaardigheden zijn die mogelijkheden binnen bereik gekomen. Het werken met data op deze manier is nieuw en dwingt ons ook tot organisatorische aanpassingen. Een belangrijke voorwaarde voor een betere dienstverlening bij het leveren van informatieproducten en data is de inrichting van een gegevenspunt en het inrichten van een ontwikkelomgeving. De opbouw van vaardigheden en instrumenten voor een Datalab zijn aanvullend op de activiteiten die we tot nu toe hebben gepland voor de Informatie Voorziening. Dit vergt aandacht, inzet en financiële middelen. Naar verwachting is voor de inrichting van een Datalab € 19.500 nodig in 2017 en vanaf 2018 € 18.000 structureel. De gevraagde budgetten komen ten laste van het begrotingssaldo.

9. Implementatie Wet Private kwaliteitsborging (WKB) WABO

Op 21 februari 2017 is de WKB door de Tweede Kamer aangenomen. Na behandeling in de Eerste Kamer zal de wet naar verwachting op 1 januari 2018 gefaseerd inwerking treden.

De wet beoogt een samenhangend stelsel van kwaliteitseisen en procedures te ontwikkelen waarmee marktpartijen aantoonbaar garanderen dat het te realiseren bouwplan bij oplevering een bepaald kwaliteitsniveau heeft. Dit betekent dat er een taakverschuiving van bepaalde werkzaamheden plaatsvindt van gemeenten naar marktpartijen.

De wet gaat uit van drie categorieën bouwwerken in nieuwbouw, te weten gevolgklassen 1, 2 en 3. De gevolgklassen staan voor de zwaarte van het veiligheidsrisico dat kan worden veroorzaakt door mogelijke fouten in het bouwproces. Naar verwachting zal per 1 januari 2018 de gevolgklasse 1 worden doorgevoerd. Consequentie hiervan is dat de gemeente aanvragen omgevingsvergunningen bouwen (gevolgklasse 1) niet meer toetst aan het Bouwbesluit en ook het toezicht tijdens het bouwen niet meer uitoefent. Dit betekent een andere rol voor de gemeente alsmede wijziging van het takenpakket en de voor de uitvoering van de taken

noodzakelijke formatie. De inwerkingtreding van de wet kwaliteitsborging heeft daarom tevens gevolgen voor de legesinkomsten.

De gemeente houdt in ieder geval haar taken op de volgende gebieden:

- Toetsing en toezicht op naleving vergunningvoorschriften met betrekking tot welstand, bouwverordening, ruimtelijke ordening en wet Bibob.
- Overige taken vanuit Bouwbesluit 2012: afhandeling meldingen brandveilig gebruik en sloop; toezicht voorschriften brandveilig gebruik; toezicht voorschriften bouwen en slopen.
- Toezicht bestaande bouw.
- Toezicht illegale bouw.

De uiteindelijke financiële (en personele) gevolgen zijn op dit moment nog niet aan te geven. Dit hangt onder meer af van de volgende aspecten:

- De bestuurlijke keuzes op het vlak van de uitvoering van de VTH-taken.
- De bestuurlijke keuzes op het vlak van leges.
- De wijze waarop de gemeente inspeelt op ontwikkelingen zoals de omgevingswet.
- De absolute aanvragen omgevingsvergunningen voor het bouwen.
- De inzet die wegvalt ten opzichte van de totale formatie, het natuurlijke verloop binnen de teams Vergunningen en Handhaving en de bereidheid van medewerkers om werkinhoud te volgen.

In de loop van 2017 worden de gevolgen van de inwerkingtreding van de wet nader in beeld gebracht. Een en ander wordt verwerkt in de begroting 2018.

10. Overige effecten (betreft post overig en WOZ en communicatie)

In de loop van 2016 is de dienstverleningsovereenkomst aangevuld met de onderwerpen Wet WOZ en Communicatie. Per saldo is sprake van een hogere vrijval van eerder geraamde lasten. Het bedrag in 2021 is gelijk aan 2020. De inflatiecorrectie is verwerkt in onderdeel 2. Hier zijn diverse bijstellingen van kleiner dan € 10.000 verwerkt. Deze worden overeenkomstig de afspraak niet toegelicht. Het gaat om de budgetten voor aanschaf van iPads voor bestuur en personeel, contributie VNG, verlaging lasten gemeentelijke website en het uitvoeren van de omnibus-enquête in 2021.

ONDERDEELB: ONTWIKKELINGEN OP DE PROGRAMMA'S

1. Verkiezingen

In 2021 zijn er volgens het reguliere stamien verkiezingen voor de leden van de Tweede Kamer. De 0-raming van 2020 is gekopieerd naar 2021. Voor 2021 zijn de lasten € 10.000.

2. Implementatie Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Medio 2018 moet de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) in elke gemeente geïmplementeerd zijn. Deze wet richt zich op de bescherming van privacy en persoonsgegevens en houdt onder andere in dat een functionaris voor gegevensbescherming wordt aangewezen. Deze functionaris moet de AVG verder implementeren binnen de gemeente. Op niet voldoen aan de AVG staan hoge boetes, oplopend tot twintig miljoen euro. Met de inzet van de functionaris is een bedrag gemoeid van € 8.500.

3. Ensia

Met ingang van 2017 verandert de wijze waarop gemeenten verantwoording afleggen over enkele landelijke basis- en ketenadministraties en over de informatieveiligheid: de *Eenduidige Normatiek Single Information Audit* treedt in werking. Deze vervangt de afzonderlijke assessments van de Basisregistratie Personen (BRP, de Paspoortuitvoeringsregeling (PUN),

Digitale persoonsidentificatie (DigiD), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en de Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet). Dit wordt de verticale verantwoording aan de desbetreffende ministeries genoemd. Daarnaast kent ENSIA de horizontale verantwoording aan de eigen Raad over informatieveiligheid. Door ENSIA worden deze in elkaar geschoven.

Ten aanzien van de verticale verantwoording geldt dat het ultieme risico afsluiting van de desbetreffende landelijke voorziening is. Dat raakt verscheidene werkprocessen. Voor de horizontale verantwoording geldt dat de Raad consequenties kan verbinden aan het niet of onvoldoende afleggen van verantwoording. In het algemeen gesteld geldt het risico van imagooverlies. Juist door ENSIA wordt de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeentes groter. Voor 2017 betreft dit € 18.000 en voor 2018 € 18.500 allebei incidenteel. Voor de jaren erna is structurele capaciteit nodig om Ensia te onderhouden, de kosten hiervan worden uitgewerkt in de begroting 2018-2021.

4. Armoedebestrijding kinderen

Het kabinet stelt vanaf 2017 via het gemeentefonds structureel extra middelen beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Voor Beemster gaat het structureel om circa € 33.000. De middelen willen we ten goede laten komen aan genoemde doelgroepen conform de plannen die in het armoedebeleid zijn vastgesteld. Gedacht wordt aan laagdrempelige activiteiten op scholen om meer kinderen te bereiken en de sport- en cultuurregeling effectiever in te zetten. De kosten kunnen structureel gedekt worden uit de via het gemeentefonds beschikbaar gestelde middelen.

5. Zienswijze kadernota GGD Zaanstreek-Waterland

In de kadernota 2018 van de GGD Zaanstreek-Waterland is o.a. rekening gehouden met lasten van het Rijksvaccinatieprogramma, onder aftrek van een hogere uitkering uit het gemeentefonds. Ook is een budget voor vroegsignalering van verwarde personen opgenomen. De budgetstijging in 2018 wordt ook voor de andere jaren verwerkt.

VOORGESTELDE KEUZES KADERNOTA

Zoals in de aanbiedingsbrief aangegeven is het college van mening dat er geen nieuw beleid of extra werkzaamheden uitgevoerd kan worden. Wel zijn er diverse voorstellen vanuit de ambtelijke organisatie ingediend. Voor de volledigheid worden deze voorstellen hieronder besproken.

1. Extra toezicht verzoeken BAG en WOZ

Het gaat om onderzoeken in opdracht van BAG/WOZ-beheerders en heeft betrekking op bijvoorbeeld splitsing of samenvoeging van objecten, gereed verbouwing, status bouwactiviteiten, etc.

De onderzoeken worden door de toezichthouders bouwen uitgevoerd. De uitvoering van deze werkzaamheden valt buiten de reguliere taken en worden als extra taken beschouwd waarvoor geen financiële dekking is. Structureel gaat het om € 5.000 vanaf 2017.

2. Inhaalslag bestanden WOZ en BAG

Gemeente Purmerend beheert de BAG en de WOZ registraties voor Purmerend en Beemster. Vastgesteld is dat er achterstanden zijn in de bestanden, waardoor de kwaliteit niet optimaal is. Het gaat om het ontbreken van gegevens en om onjuiste gegevens. Hierbij gaat het vooral om de bestanden in de WOZ.

Om een beter beeld te krijgen is onderzocht wat de voorraden zijn in de BAG en de WOZ. De hoofdstructuur ligt in onderscheid in soorten bouw (woningen, niet-woningen en boerderijen). Aan de hand van de voorraden is een tijdsraming gemaakt. Voor Beemster is in 2017 1 fte incidenteel nodig van € 60.000 om bovenstaande te realiseren.

3. Achterstand BGT landelijk gebied Beemster

De Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) van Beemster is opgenomen in de Landelijke Voorziening.

Beemster is verdeeld in twee gebieden: de vier kernen, die door de gemeente zelf zijn opgebouwd en worden beheerd, en het landelijk gebied, dat onder regie van het Samenwerkingsverband Bronhouders BGT (SVB-BGT) is opgebouwd.

Voor de opbouw van de BGT is gebruikgemaakt van diverse bronbestanden, waarvan de GBKN de belangrijkste is. De GBKN werd beheerd door de Stichting GBKN-Noord-Holland, die aangeeft dat er in het landelijk gebied grote achterstanden bestaan. Het SVB-BGT geeft aan dat de achterstanden kunnen worden weggewerkt. Hiervoor wordt een kostenraming van ruim € 19.000 gedaan. Welk deel van de hiermee gemoeide kosten komen voor rekening van gemeente Beemster en voor HHNK? Onderhandelingen met het waterschap zijn hierover nog niet gevoerd. Een schatting gaat uit van 70 - 80 % van de kosten voor Beemster. Reservering van € 16.000 in de kadernota is daarom het voorstel.

4. Uitbreiding formatie toezicht en handhaving

Met het voor de handhaving openbare buitenruimte beschikbare budget is het niet mogelijk om slagvaardig in te spelen op actuele problemen en vraagstukken binnen de fysieke leefomgeving van de Beemster. Daarnaast kan geen tot weinig invulling worden gegeven aan het gebiedsgericht toezicht. Voorgesteld wordt om vanaf 1 januari 2018 voor de uitvoering van de handhavingstaken in de fysieke leefomgeving, structureel formatief 1 fte (1250 uur) handhaving openbare buitenruimte in de begroting op te nemen. Om het budget aan te vullen tot formatief 1 fte, is per saldo vanaf 2018 een extra budget nodig/vereist van € 41.777,-.

In de programmabegroting 2017-2020 is voor de periode 2017 tot en met 2019 capaciteit voor juridische handhaving bouwen en ruimtelijke ordening opgenomen. De verwachting is echter dat de toename van het aantal handhavingsszaken zich ook na 2019 zal voortzetten.

Teneinde de ambities van het college op handhavinggebied te realiseren, het adequate uitvoeringsniveau van de taken te behouden en in te spelen op veranderende regelgeving, is het onvermijdelijk om vanaf 1 januari 2018 de formatie uit te breiden. Dit betekent een structurele uitbreiding van de capaciteit juridische handhaving bouwen en ruimtelijke ordening met 0,66 fte. Structureel betreft dit € 62.000 in 2018, oplopend tot € 65.000 in 2021.

Daarnaast vraagt het adequaat inspelen op vragen vanuit de politiek en de burgers over het handhavingbeleid van de gemeente en het oppakken van bestaande met wet- en regelgeving (bouwen en ruimtelijke ordening) strijdige situaties, om tijdelijke uitbreiding van de huidige formatie in vanaf 2018 t/m 2020.

5. Uitbreiding formatie team en economie

De formatie team en economie voor de Beemster uitbreiden met 250 uur structureel, vanaf 2017 € 18.000 oplopend tot € 19.000. Het betreft:

- Beemster Ondernemers, LTO : ondersteuning en bijwonen overleggen.
- Ondersteuning Bureau Toerisme Laag Holland.

- Revitalisering Insulinde: begeleiding, afstemming enz.

ONDERDEEL D: NIEUWE BELEID DIE WORDEN GEDEKT BINNEN BESTAANDE BEGROTING

1. Regionaal besluit om toezicht WMO onder te brengen bij de GGD.

Met de invoering van de WMO is het toezicht op de naleving van gestelde kwaliteitseisen met ingang van 2015 de verantwoordelijkheid van gemeenten. In de praktijk is er nog geen of onvoldoende invulling gegeven aan deze wettelijke toezichtstaak. Aangezien een groot deel van het toezicht gaat over toezicht bij regionaal werkende zorgaanbieders hebben de portefeuillehouders WMO in de regio Zaanstreek-Waterland aangegeven dat het wenselijk is dat het toezicht niet door elke gemeente afzonderlijk gebeurt, maar regionaal wordt belegd vanwege de opbouw van expertise en deskundigheid bij de toezichthouder en de eenduidigheid van het toezicht.

Op 25 januari 2017 hebben de portefeuillehouders WMO van de gemeenten Beemster, Edam-Volendam, Oostzaan, Purmerend, Waterland en Wormerland daarom besloten om het toezicht bij de GGD Zaanstreek Waterland onder te brengen. De zeven gemeenten zullen de regionale toezichtstaak in 2017 samen met de GGD verder uitwerken. Naar verwachting zal in 2018 worden gestart met twee fte aan toezichthouders. Zij zullen eerst het toezichtsarrangement gaan uitwerken. Vervolgens zullen wij dit evalueren. De toezichthouders zullen zowel geprogrammeerd als signaalgestuurd toezicht uit gaan oefenen. Naast de twee fte toezichthouders is 0,5 fte coördinatie en administratieve ondersteuning benodigd. Vervolgens zullen wij evalueren of er voor 2019 e.v. nog meer fte aan toezichthouders nodig is. De totale kosten voor de zeven gemeenten zijn in 2018 e.v. € 210.000. Het Beemster aandeel bedraagt € 18.900. Deze kosten kunnen gedekt worden binnen het WMO budget.

4 O N T W I K K E L I N G A L G E M E N E R E S E R V E

De algemene reserve daalt in dit financieel perspectief van bijna € 4 miljoen begin 2017 tot bijna € 2,6 miljoen eind 2021.

De ontwikkeling van de algemene reserve is als volgt opgebouwd (in euro's):

(+/- = toevoeging en -/- onttrekking)	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo 1 januari	3.966.735	2.551.921	2.431.836	2.318.749	2.515.443
Incidentele ontwikkelingen:					
- Rekeningresultaat 2016	-773.685	-	-	-	-
Structurele ontwikkelingen:					
- Stand primitieve begroting 2017-2020	-225.270	-22.732	14.441	329.733	256.816
Ontwikkeling Kadernota 2018:					
- Autonome ontwikkelingen	-364.985	-22.216	-71.891	-77.402	-56.092
- Ontwikkelingen op de programma's	-50.874	-75.137	-55.637	-55.637	-65.637
- Keuzes/voorstellen					
Saldo incidentele/structurele ontwikkelingen	-1.414.814	-120.085	-113.087	196.694	135.087
Saldo 31 december	2.551.921	2.431.836	2.318.749	2.515.443	2.650.530

FLUCTUATIES SAMENHANGEND MET RISICO'S

De algemene reserve wordt verder direct aangesproken als zich risico's materialiseren waarvoor geen specifieke bestemmingsreserves of voorzieningen zijn getroffen. Daarbij moet gedacht worden aan de risico's die zijn benoemd in de onderbouwing van het benodigd bedrag weerstandsvermogen, zoals opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen in de jaarrekening 2016.

In 2015 is een nieuwe beleidsnota reserves en voorzieningen opgesteld en door de raad goedgekeurd. Hierbij wordt een harde ondergrens van de algemene reserve aangehouden van € 1,5 miljoen en is de 8,5% norm (van de totale lasten) verlaten. Als de algemene reserve lager is dan de ondergrens, dan dienen er maatregelen te worden overwogen om deze aan te vullen tot het niveau van de ondergrens. De algemene reserve is ruimschoots toereikend in relatie tot het benodigde weerstandsvermogen.

5 TECHNISCHE UITGANGSPUNTEN

De technische uitgangspunten die worden gehanteerd voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2018 - 2021 zijn als volgt:

- De dienstverleningsovereenkomst wordt geïndexeerd conform de vastgestelde notitie verrekenregels. Hierin is vastgelegd dat de ambtelijke kosten (lonen en managementvergoeding) gelijk is aan de ontwikkeling van de CAR-UWO en werkgeverspremies. De gemeente Beemster bepaalt jaarlijks het effect van deze ontwikkeling voor de loonkostenbegroting. De ontwikkeling van de loonkosten van de gemeenteambtenaren volgt de CAO. Voor de jaren 2018 e.v. wordt rekening gehouden met 1,5% hogere lasten per jaar. Verder worden (in beginsel) de overheadtarieven geïndexeerd met 1,5%.
- De kosten van derden betreffen de diensten en goederen die derden leveren voor de uitvoering van de werkzaamheden binnen de gemeente. Het gaat hier bijvoorbeeld om de kosten van energie, kantoorartikelen, accountantsdiensten, onderhoud aan gebouwen en infrastructuur, schoonmaak en softwarelicenties. Het is gebruikelijk bij het begroten van deze kosten om rekening te houden met een prijsindexatie. In afwijking van de CBS prijsindexcijfers wordt uitgegaan van een jaarlijkse groei van 1,5%. Hiermee wordt de blijvende inzet onderstreept om goedkoper en met een hogere kwaliteit in te kopen. In de budgetten wordt de groei niet functioneel verwerkt.
- De tarieven behoren kostendekkend te zijn. De belastingen, heffingen en leges stijgen jaarlijks nominaal met de consumentenprijsindex (CPI), tenzij het tarief voor de leges landelijk door de Rijksoverheid wordt voorgeschreven. Voor de indexering van de belastingen en leges wordt de inflatie van consumentenprijzen gevolgd, zoals gepubliceerd door het CBS in januari voorafgaand aan de begroting. Voor 2018 bedraagt de indexering 1,6% (CPI januari 2017). In de meerjarenraming wordt voor de jaren na 2018 uitgegaan van 1,5%.
- Alle materiële vaste activa worden lineair afgeschreven, tenzij de raad voor een andere afschrijving heeft gekozen.
- Investerings die kleiner zijn dan € 10.000 worden rechtstreeks in de exploitatie opgenomen, uitgezonderd gronden en terreinen.
- De afschrijvingen van investeringen groter dan € 10.000 en van gronden en terreinen, starten in het jaar na ingebruikname. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.
- In het kader van de Financiële verordening is ervoor gekozen een omslagrente te hanteren. Voor de meerjarenbegroting 2018-2021 wordt er gerekend met een omslagrente van 2,0%. Dit percentage wordt ook gebruikt als uitgangspunt voor de berekening van de lasten van (toekomstige) investeringen. De investeringbedragen zijn zoveel mogelijk aangepast aan de cijfers van de jaarrekening 2016.
- Voor de doorrekening van rente aan grondexploitaties wordt 2,0% gehanteerd.
- Voor verbonden partijen wordt uitgegaan van gelijke financiële uitgangspunten als voor de eigen begroting. De budgetten worden in beginsel geïndexeerd. Het betreft het ISW, de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland, de Stadsregio Amsterdam, de GGD, het Waterlands archief en Baanstede.

Autonome ontwikkelingen en niet autonome ontwikkelingen:

De volgende ontwikkelingen worden gezien als autonome ontwikkelingen en zijn - indien van toepassing - direct verwerkt in het financieel kader:

- Dalende of stijgende cliëntenaantallen (bijvoorbeeld Wwb, Wmo-voorzieningen) leiden tot navenante aanpassing van de ambtelijke formatie.
- Uitbreiding of krimp van het areaal (in beheer zijnde wegen, straten, groen, meubilair en kunstwerken) worden verwerkt in de begroting zodat het bestaande beheer niet in kwaliteitsniveau hoeft te worden aangepast.
- Leerlingenprognoses met een effect op de benodigde hoeveelheid. Dit geldt onder andere voor het leerlingenvervoer en onderwijshuisvesting.
- Ontwikkelingen (af- en/of toename) uitkering in het gemeentefonds (areaal/accres).
- Vervanging van voertuigen en installaties via vervangingsinvesteringen.
- Voor de heffingen en leges wordt uitgegaan van een kostendekkend tarief. De systematiek van toerekenen van de overhead is om de ene helft via de personeelslasten en de andere helft via de omvang van de taakvelden als opslagbedrag te hanteren.

Niet-autonome ontwikkelingen zijn:

- Wijziging in de kostentoerekening voor wat betreft het effect op de tariefsverhogingen. Tariefwijzigingen zijn afgezien van aanpassing aan de inflatie altijd een keuze;
- Voorstellen waarin het beleid wordt gewijzigd of nieuwe initiatieven ten opzichte van de meerjarenbegroting 2017-2020 worden gedaan;
- Dalende rijksinkomsten voor specifieke taken. Het uitgangspunt bij rijksinkomsten is dat het gemeentelijk aandeel in de kosten niet stijgt. Bij een dreigende stijging wordt een bezuiniging als keuze aan de raad voorgelegd.

Tabel samenvatting uitgangspunten 2018 - 2021:

Ambtelijke kosten (Loonontwikkeling: Cao, pensioen, ZVW)	1,5%
Overhead en management vergoeding	1,5%
Prijs/inflatieontwikkeling	1,5%
Rente voor grondexploitaties	2,0%
Omslagrente vaste activa	2,0%
Gemeentelijke heffingen: leges en belastingen 2018	1,6%
Gemeentelijke heffingen: leges en belastingen 2018 - 2020	1,4%
Gemeentelijke heffingen: overige rechten en leges	1,5%

